

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Obdo/21/2017
Identifikačné číslo spisu: 6907207826
Dátum vydania rozhodnutia: 25.04.2018
Meno a priezvisko: JUDr. Gabriela Mederová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2018:6907207826.2

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Gabriely Mederovej a členiek senátu JUDr. Aleny Prieceleovej a JUDr. Viery Pepelovej v právnej veci žalobcu Mgr. Robert Antal, správca so sídlom správcovskej kancelárie Kláry Jarunkovej 2, Banská Bystrica, správca úpadcu R.S.K. spol. s r. o. „v konkurze“ so sídlom Cukrovarská 12, Rimavská Sobota, IČO: 31 581 561 proti žalovanému 1/ N. Z., nar. XX.XX.XXXX, bytom J. XX, Y. A. C., XXXX, B., a žalovanému 2/ Stredoslovenská vodárenská spoločnosť, a. s. so sídlom Partizánska cesta 5, Banská Bystrica, IČO: 36 056 006 o určenie vlastníckeho práva vedenej na Okresnom súde Rimavská Sobota pod sp. zn. 2Cb/27/2007, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 43Cob/213/2013-259 z 22. mája 2014 v znení opravného uznesenia č. k. 43Cob/23/2013-285 z 19. novembra 2015 takto

rozhodol:

I. Dovolanie z a m i e t a .

II. Žalovaní 1/ a 2/ m a j ú proti žalobcovi n á r o k na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Rimavská Sobota (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) svojím (v poradí druhým) rozsudkom č. k. 2Cb/27/2007-224 zo dňa 20. mája 2013 žalobu žalobcu v celom rozsahu zamietol a zaviazal ho zaplatiť žalovanému 1/ trovy konania spolu vo výške 1.413,32 Eur (trovy právneho zastúpenia 1.313,82 Eur a iné trovy 99,50 Eur) a žalovanému 2/ trovy konania vo výške 133,70 Eur.

2. Súd prvej inštancie v uvedenom rozhodnutí skonštatoval, že žalobca sa v predmetnom konaní domáha určenia vlastníckeho práva, resp. podielového spoluvlastníckeho práva úpadcu k nehnuteľnostiam vedeným na Okresnom úrade Rimavská Sobota, katastrálnym odborom na LV č. XXXX pre k. ú. B. C., ktoré spoločnosť R.S.K., spol. s r. o. ako predávajúci predal za kúpnu cenu 400.000,- Sk spoločnosti REALITY - HOTELS, a. s. ako kupujúcemu na základe kúpnej zmluvy uzatvorenej dňa 26.07.2005 a vlastníckeho práva k spoluvlastníckemu podielu vo výške 18/100 k nehnuteľnostiam vedeným na LV č. XXXX pre k. ú. B. C., ktoré spoločnosť R.S.K., spol. s r. o. predala spoločnosti REALITY, a. s. za

sumu 100.000,- Sk na základe kúpnej zmluvy zo dňa 12. 07. 2005. Žalobca tvrdí, že obidve kúpne zmluvy sú neplatným právnym úkonom pre rozpor s dobrými mravmi, nakoľko ich uzavrela jedna fyzická osoba - N. Z. ako štatutárny zástupca jednotlivých zmluvných strán. Podľa žalobcu došlo uzavretím týchto zmlúv k takému zmenšeniu majetku úpadcu, ktoré vyústilo do jeho neschopnosti plniť si záväzky, pričom zmluvy boli uzatvárané bez akéhokoľvek ekonomického, hospodárskeho, či iného účelu, naopak, s účelom obohatiť sa na úkor zamestnancov a ostatných veriteľov.

3. Okresný súd svoje rozhodnutie odôvodnil poukazom na viazanosť právnym názorom odvolacieho súdu (vyjadreného v uznesení č. k. 43Cob/165/2011-195 zo dňa 07. februára 2012, ktorým bol zrušený v poradí prvý rozsudok súdu prvej inštancie vo veci č. k. 2Cb/27/2007-147 zo dňa 14. marca 2011) a rozhodol, že žaloba nie je dôvodná v plnom rozsahu z dôvodu neexistencie naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení. Žalobca ako správca konkurznej podstaty úpadcu mal postupovať v zmysle relevantných ustanovení zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej aj „ZKR“), predovšetkým § 78 a § 93 tohto zákona. Podaná určovacia žaloba je preto procesné neprípustným nástrojom ochrany práva žalobcu a v takom prípade na nej nemôže mať žalobca naliehavý právny záujem. O trovách konania rozhodol súd prvej inštancie podľa § 142 ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „O.s.p.“) tak, že žalobcu zaviazal na náhradu trov konania vzniknutých žalovanému 1/ a žalovanému 2/.

4. O odvolaní žalobcu rozhodol Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) rozsudkom č. k. 43Cob/213/2013-259 z 22. mája 2014 tak, že rozsudok súdu prvej inštancie č. k. 2Cb/27/2007-224 zo dňa 20. mája 2013 potvrdil, žalobcu zaviazal nahradiť žalovanému trovy právneho zastúpenia v odvolacom konaní vo výške 81,46 eur a zároveň pripustil dovolanie proti rozsudku odvolacieho súdu, pretože ide o rozhodnutie, ktoré má po právnej stránke zásadný význam.

5. Odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že v poradí prvý rozsudok súdu prvej inštancie č. k. 2Cb/27/2007-147 zo 14. marca 2011 bol zrušený uznesením odvolacieho súdu č. k. 43Cob/165/2011-195 zo 07. februára 2012 z dôvodu, že súd prvej inštancie pri posudzovaní otázky naliehavého právneho záujmu žalobcu nezohľadnil špecifické, zákonom upravené postavenie žalobcu ako správcu úpadcu, ako aj z dôvodu nedostatočne zisteného skutkového stavu, keď nevykonal dokazovanie navrhnuté žalovaným 1/ práve za účelom preukázania obrany žalovaného 1/, ktorý tvrdil, že kúpne zmluvy, na základe ktorých podal žalobca žalobu, neboli uzavreté v rozpore s dobrými mravmi. Súd prvej inštancie v ďalšom konaní teda vychádzal z právneho názoru odvolacieho súdu, prihliadol k postaveniu žalobcu ako správcu konkurznej podstaty a po prijatí záveru, že žalobca nemá naliehavý právny záujem na určení vlastníctva úpadcu k uvedeným nehnuteľnostiam postupoval správne, keď už žalobu po vecnej stránke nepreskúmal.

6. Na zdôraznenie správnosti predmetného záveru súdu prvej inštancie odvolací súd uviedol, že v zmysle ustanovenia § 80 ods. 2 ZKR, správca zapíše do súpisu aj majetok prevedený úpadcom na tretie osoby v dôsledku neplatných právnych úkonov. Na rozdiel od postupu správcu pri zápise majetku tretích osôb nadobudnutých na základe neúčinných právnych úkonov, kde zákon v § 80 ods. 1 upravuje, že ak tretia osoba neúčinnosť právneho úkonu písomne neuzná, správca môže takýto majetok tretej osoby zapísať do súpisu až keď neúčinnosť právneho úkonu určí súd (pričom zároveň v tom prípade nie je prípustná vylučovacia žaloba), pri absolútne neplatných právnych úkonov zákon neurčuje časový moment zápisu majetku tretích osôb, ale určuje, aby aj majetok tretích osôb nadobudnutý od úpadcu na základe neplatných právnych úkonov bol do súpisu zapísaný. Z citovaného znenia zákona je možné vyvodiť, že správca je oprávnený a zároveň aj povinný zapísať takýto majetok bez toho, aby mal súdne rozhodnutie o neplatnosti právneho úkonu. Je potrebné tiež uviesť, že ak súd rozhodne o neplatnosti právneho úkonu, nemožno už tento majetok považovať za majetok tretej osoby, pretože už by nešlo o majetok tretích osôb, ale o majetok úpadcu. Odvolací súd preto dospel k záveru, že z citovaného znenia § 80 ods. 2 ZKR vyplýva, že správca nielenže môže, ale aj musí zapísať do súpisu majetok tretích osôb, pokiaľ sa domnieva, že vlastníctvo k majetku z úpadcu prešlo na základe absolútne neplatných právnych úkonov.

7. Naliehavý právny záujem na určovacej žalobe je daný vtedy, ak nie je možné nápravu dosiahnuť inak, resp. ak je určovacia žaloba pre dosiahnutie nápravy účinnejšia, než iné právne prostriedky. Pokiaľ teda zákon v § 80 ods. 2 ZKR dáva správcovi oprávnenie zapísať do súpisu aj majetok tretích osôb nadobudnutý na základe neplatných právnych úkonov, nemá správca ako žalobca naliehavý právny záujem na určovacej žalobe, ktorou sa domáha určenia vlastníctva úpadcu k takémuto majetku. Odvolací súd v tejto súvislosti poukazuje na judikatúru súdov ČR, konkrétne rozhodnutie NS ČR sp. zn. 20Co/334/2000 (R65/2001), vychádzajúce z obdobnej právnej úpravy ako je úprava ZKR, podľa ktorého rozhodnutia správca konkurznej podstaty (insolvenčný správca) nemá naliehavý právny záujem na určení vlastníckeho práva úpadcu k nehnuteľnostiam. Pokiaľ má za to, že úpadca je vlastníkom nehnuteľností, zapíše ich do konkurznej podstaty. Uvedenému záveru zodpovedá aj právna úprava § 78 ods. 1 ZKR v znení platnom a účinnom od 01.01.2012, ktorá upravuje povinnosti správcu v prípade, ak do súpisu zapisuje majetok, ktorý je evidovaný v katastri nehnuteľností alebo v inej evidencii majetku v prospech inej osoby. S poukazom na § 206a sa úprava § 78 ods. 10 ZKR na tento prípad nevzťahuje, je však možné usúdiť, že správca pokiaľ vykonával svoje práva a povinnosti s odbornou starostlivosťou by zápis takéhoto majetku do príslušnej evidencie nehnuteľností vždy oznámil (aj bez výslovnej povinnosti, uloženej mu v zákone). Správca je však pri zápise takéhoto majetku povinný zapísať ho do súpisu poznámkou v prospech vlastníctva, pretože musí vychádzať zo záveru, že prinajmenšom zo strany nadobúdateľa majetku je sporné, či majetok podlieha konkurzu. Následne táto tretia osoba má možnosť žalobou uplatniť vylúčenie majetku zo súpisu a to práve preukazovaním, že právny úkon, ktorým majetok nadobudla, je platným právnym úkonom.

8. Ako odvolací súd zistil, žalobca, ako správca, napokon nehnuteľnosti, ktoré boli predmetom tohto konania, do súpisu majetku v konkurze aj zahrnul a boli voči nemu podané žaloby o vylúčenie vecí (konania sú vedené na Okresnom súde Banská Bystrica, o návrhu žalovaného 1/ pod sp. zn. 26Cbi/57/11 a o návrhu žalovaného 2/ pod sp. zn. 16Cbi/29/11). Okresný súd bude v týchto konaniach ako prejudiciálnu otázku skúmať, či vyššie uvedené kúpne zmluvy sú platným právnym úkonom alebo nie. Pokiaľ ide o námietky žalobcu v odvolaní, že neplatnosti kúpnej zmluvy uzavretej medzi úpadcom a právnym predchodcom žalovaného 2/ sa domáhal nielen ako absolútne neplatnej, ale aj z dôvodu jej relatívnej neplatnosti, odvolací súd odvolateľa upozornil, že pokiaľ je niektorý právny úkon absolútne neplatný, nie je dôvod skúmať jeho relatívnu neplatnosť.

9. Na základe uvedených záverov odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie, ktorým žalobu žalobcu zamietol pre nedostatok naliehavého právneho záujmu na určovacej žalobe, ako vecne správny podľa § 219 ods. 1 O.s.p. potvrdil a o trovách odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 224 ods. 1 a § 142 ods. 1 O.s.p.

10. Odvolací súd však podľa § 238 ods. 3 O.s.p. pripustil dovolanie proti svojmu potvrdzujúcemu rozsudku, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu. Vychádzajúc z doterajšej judikatúry súdov Slovenskej republiky je podľa odvolacieho súdu potrebné uviesť, že súdy naliehavý právny záujem na určovacej žalobe, predmetom ktorej bol nárok žalobcu na určenie vlastníctva k nehnuteľnostiam, pri ktorých bol do katastra nehnuteľností zapísaný ako vlastník niekto iný, teda tretia osoba, považovali vždy za daný. Zároveň však pri týchto rozhodnutiach nebol posudzovaný prípad, keď žalobcom je správca konkurznej podstaty, oprávnenia ktorého sú určené citovaným § 80 ods. 2 ZKR. Odvolaciemu súdu nie je známe žiadne rozhodnutie dovolacieho senátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v tejto veci a poukázal len na rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky (ďalej aj „NS ČR“) vychádzajúce z obdobnej právnej úpravy. Odvolací súd považoval svoje rozhodnutie za také, ktoré má po právnej stránke zásady význam, pretože zodpovedanie nižšie uvedenej otázky má všeobecný vplyv na podobné prípady a je preto významné z hľadiska rozhodovacej činnosti súdov Slovenskej republiky. Z uvedeného dôvodu pripustil proti svojmu rozsudku dovolanie, a to na zodpovedanie nasledovnej otázky zásadného právneho významu: Má správca v konkurze naliehavý právny záujem na žalobe o určenie vlastníctva úpadcu k nehnuteľnostiam ak má za to, že k zápisu vlastníckych práv tretej osoby do katastra nehnuteľností došlo na základe absolútne neplatného právneho úkonu?

11. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal v zákonom stanovenej lehote dňa 01. augusta 2014 žalobca dovolanie v súlade s ustanovením § 236 a nasl. O.s.p., poukazujúc na ustanovenie § 238 ods. 3 O.s.p. Dovolateľ žiadal, aby dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zmenil tak, že žalobe vyhovie a zaviazhe žalovaných na náhradu trov konania.

12. Dovolateľ má za to, že súdy na základe vykonaného dokazovania dospeli k nesprávnym právnym záverom. K nedostatku naliehavého právneho záujmu správcu konkurznej podstaty (ďalej aj „správca“) na požadovanom právnom určení dovolateľ uvádza, že s takýto záverom nesúhlasí, nakoľko správca je povinný vykonávať svoju funkciu s odbornou starostlivosťou. Je preto povinný zisťovať všetok majetok úpadcu, ktorý je v konkurze postihnuteľný a speňažiteľný tak, aby mohol čiastočne uspokojiť veriteľov úpadcu v čom najkratšom čase a zároveň v čo najväčšom rozsahu. Majetok, ktorý bol prevedený na tretie osoby odporovateľnými právnymi úkonmi alebo neplatnými právnymi úkonmi, je povinný získať späť do konkurznej podstaty a v prípade, že to nie je možné, tak je povinný získať finančnú náhradu tohto majetku. Zo žiadneho ustanovenia ZKR nevyplýva, že by správca mal právomoc rozhodovať o platnosti, resp. neplatnosti úkonov, ktoré pred vyhlásením konkurzu urobil úpadca s tretími osobami. Podľa jeho názoru nie je pravda, že mal predmetné nehnuteľnosti zapísať do konkurznej podstaty s poznámkou o spornom zápise podľa ustanovenia § 78 ZKR. Zákon o konkurze a reštrukturalizácii totiž uvádza len príkladmo, kedy je zahrnutie majetku do konkurznej podstaty sporné, t. j. najmä vtedy, ak sa nachádza u tretej osoby alebo ak tretia osoba k nemu uplatňuje právo, ktoré zapísanie majetku do súpisu vylučuje. V danom prípade však nešlo o prípadný sporný zápis, pretože vlastnícke právo k nehnuteľnostiam je evidované v katastri nehnuteľností na príslušných listoch vlastníctva. Teda žalovaní boli, a aj v súčasnosti sú, v katastri nehnuteľností vedení ako vlastníci, pričom podľa ust. § 70 ods. 1 zákona č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľnosti a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam „Údaje katastra uvedené v § 7 sú hodnoverné, ak sa i nepreukáže opak.“ Z horeuvedeného má vyplývať, že správca nemohol zapísať do všeobecnej či oddelenej podstaty nehnuteľnosti, ktoré boli riadne vedené v katastri nehnuteľností na príslušných listoch vlastníctva v prospech tretích osôb. Neexistuje odôvodnenie o spornom zápise, nakoľko o vlastníkoch nehnuteľností jestvovali hodnoverné údaje, vedené v katastri nehnuteľností. Správca nemôže konať svojvoľne a neprímerane zasahovať do práv a oprávnených záujmov tretích osôb len preto, že sa domnieva, že kúpna zmluva, resp. kúpne zmluvy, ktorých predmetom bol prevod vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, sú neplatné.

13. Podľa názoru dovolateľa podľa právneho poriadku Slovenskej republiky môže o neplatnosti právnych úkonov rozhodnúť výlučne a jedine súd. Preto kým neexistuje právoplatné súdne rozhodnutie o neplatnosti právneho úkonu, je vylúčené, aby správca zapísal do konkurznej podstaty majetok, ktorý mal byť prevedený z úpadcu na tretiu osobu údajným neplatným právnym úkonom. V tejto súvislosti poukazuje aj na samotné ust. § 80 ZKR, kde sa v odseku 1 uvádza, že „Ak tretia osoba neúčinnosť právneho úkonu písomne neuzná, správca môže majetok tretej osoby nadobudnutý na základe neúčinného právneho úkonu alebo nároky z neho vyplývajúce zapísať do súpisu, až keď neúčinnosť právneho úkonu určí súd; vylučovacia žaloba v tom prípade nie je prípustná.“ V odseku 2 tohto ustanovenia sa hovorí „Do súpisu sa zapisuje aj majetok tretích osôb nadobudnutý na základe neplatných právnych úkonov.“ V prípade neplatných právnych úkonov zákon neupravuje, že správca môže majetok zapísať až po rozhodnutí súdu o neplatnosti právneho úkonu, pretože, podľa názoru správcu, iný výklad ani nie je možný. Je predsa zrejmé, že len na základe právoplatného súdneho rozhodnutia môže ktokoľvek zistiť, že právny úkon je neplatný, a teda, že majetok bol nadobudnutý neplatným právnym úkonom tak, ako to predpokladá ust. § 80 ods. 2 ZKR. Nikto nemôže tvrdiť, ani správca nie, neplatnosť právneho úkonu bez právoplatného rozhodnutia súdu. Je neprijateľný výklad zákona, podľa ktorého správca na základe svojho uváženia zapíše do súpisu konkurznej podstaty majetok tretej osoby, o ktorom sa domnieva, že bol prevedený z majetku úpadcu neplatným právnym úkonom. Zo zákona správcovi takáto právomoc nevyplýva. Zákon nešpecifikuje ani nijak bližšie neuvádza, kedy a na základe čoho zapíše správca do súpisu majetok tretích osôb nadobudnutý na základe neplatných právnych úkonov.

14. Dovolateľ, vo vzťahu k odvolacím súdom uvedenému rozhodnutiu NS ČR, sp. zn. 20Co/334/2000,

uvádza, že považuje záver NS ČR za nesprávny, avšak zdôrazňuje, že v kontexte s právnou úpravou obsiahnutou v ZKR a Občianskom zákonníku. Má za to, že obidve napadnuté kúpne zmluvy sú absolútne neplatnými právnymi úkonmi, pretože boli uzatvorené v rozpore s dobrými mravmi a naviac, kúpna zmluva uzatvorená s právnym predchodcom žalovaného v 2. rade je neplatná aj podľa § 40a OZ. Ak napokon správca pristúpil k tomu, že nehnuteľnosti, ktoré žalovaní nadobudli podľa jeho názoru neplatnými právnymi úkonmi od úpadcu, zapísal do súpisu konkurznej podstaty, urobil tak len z opatrnosti, práve z dôvodov, že mnohí správcovia majú na vec zhodný názor ako súdy, ktoré rozhodovali v tejto veci. Napokon až dovolací súd, t. j. najvyšší súd, svojím rozhodnutím v tejto právnej veci na základe tohto dovolania rozhodne, či má alebo nemá správca naliehavý právny záujem na určení vlastníckeho práva k majetku, o ktorom sa domnieva, že bol prevedený z majetku úpadcu na tretie osoby neplatným právnym úkonom.

15. Žalovaný 2/ vo svojom vyjadrení k dovolaniu žalobcu navrhol, aby dovolací súd dovolanie žalobcu zamietol a priznal žalovanému 2/ náhradu trov dovolacieho konania.

16. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“), ako súd dovolací [podľa § 35 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej aj „C.s.p.“)], po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v neprospech ktorej bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 C.s.p.), ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 písm. a/ C. s. p.), a že ide o rozsudok, proti ktorému je dovolanie procesne prípustné, preskúmal tento rozsudok a dospel k záveru, že dovolanie žalobcu nie je dôvodné.

17. Dňa 1. júla 2016 nadobudol účinnosť zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok, ktorý upravuje postup súdu pri prejednávaní a rozhodovaní sporov. Civilným sporovým poriadkom bol zrušený zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok. Podľa čl. 2 ods. 1 základných princípov C.s.p., ochrana ohrozených alebo porušených práv a právom chránených záujmov musí byť spravodlivá a účinná tak, aby bol naplnený princíp právnej istoty. Podľa čl. 2 ods. 2 základných princípov C.s.p., právna istota je stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít; ak takej ustálenej rozhodovacej praxe niet, aj stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý spravodlivo. Podľa § 470 ods. 1 C.s.p., ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti. Ustanovenie § 470 ods. 1 C. s. p. zakotvuje okamžitú aplikabilitu procesnoprávných noriem, ktorá znamená, že nová procesná úprava sa použije na všetky konania, a to i na konania začaté pred dňom účinnosti nového zákona.

18. Podľa § 470 ods. 2 C. s. p. právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti Civilného sporového poriadku, zostávajú zachované. V zmysle uvedeného zákonného ustanovenia, ako aj čl. 2 ods. 1 a 2 základných princípov, na ktorých je Civilný sporový poriadok postavený, dovolací súd posudzoval prípustnosť podaného dovolania žalobcu ako aj v ňom uvedené dovolacie dôvody podľa zákona účinného v čase podania dovolania (ustanovenia § 236 a nasl. O.s.p.).

19. Dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

20. Občiansky súdny poriadok pripúšťa dovolanie proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd vyslovil vo výroku svojho potvrdzujúceho rozsudku, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvej inštancie, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa ustanovenia § 153 ods. 3 a 4 O.s.p. (§ 238 ods. 3 O.s.p.).

21. Prípustnosť podaného dovolania vyplýva z ustanovenia § 238 ods. 3 O.s.p., lebo dovolaním žalobcu je napadnutý potvrdzujúci rozsudok odvolacieho súdu, vo výroku ktorého vyslovil, že je dovolanie prípustné pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu.

22. Prípustnosť dovolania podľa ustanovenia § 238 ods. 3 O.s.p. je podmienená nielen tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu má zásadný význam z hľadiska svojho všeobecného dopadu na právne pomery iných (podobných) sporov, ale aj tým, že dotknuté právne posúdenie veci je významné pre vec samu. Výrok o prípustnosti dovolania musí byť - tak, ako každý výrok súdu - odôvodnený. Odvolací súd musí v odôvodnení svojho rozhodnutia jasne uviesť, že vyslovil prípustnosť dovolania pre zásadný význam rozhodnutia po právnej stránke, prípadne zásadný právny význam ním riešenej konkrétnej právnej otázky, ak nemá zásadný význam po právnej stránke celé rozhodnutie, prípadne v čom odvolací súd vidí zásadný právny význam rozhodnutia (riešenej konkrétnej právnej otázky). Vychádzajúc z uvedeného, odôvodnenie výroku zakladajúceho prípustnosť dovolania by mal odvolací súd formulovať tak, aby bolo v logickom súlade s odôvodnením rozhodnutia vo veci samej a nepôsobilo vo vzťahu k ostatným častiam odôvodnenia rozhodnutia protirečivo. Ak odvolací súd pripustil proti svojmu rozhodnutiu dovolanie, dovolací súd už nie je oprávnený skúmať, či skutočne ide o vec zásadného právneho významu (R 38/1993) a rovnako je viazaný aj tým, ako odvolací súd vymedzil právnu otázku, ktorá pre svoj právny význam má byť podľa odvolacieho súdu riešená odvolacím súdom. Na odvolacím súdom formulovanej právnej otázke nemôže nič meniť, ani výkladom jej dať iný obsah než v skutočnosti má (uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/108/2007 zo dňa 20. marca 2008). Odvolací súd vidí zásadný význam svojho rozhodnutia po právnej stránke, pre ktorý pripustil proti svojmu rozsudku dovolanie podľa § 238 ods. 3 O.s.p. v riešení otázky, „či má správca v konkurze naliehavý právny záujem na žalobe o určenie vlastníctva úpadcu k nehnuteľnostiam, ak má za to, že k zápisu vlastníckych práv tretej osoby do katastra nehnuteľností došlo na základe absolútne neplatného právneho úkonu?“

23. Pokiaľ odvolací súd pripustil dovolanie pre konkrétnu právnu otázku, ktorá má zásadný význam, dovolanie v takomto prípade, okrem väd naplňujúcich znaky dovolacích dôvodov podľa § 241 ods. 2 písm. a/ a b/ O.s.p., môže byť odôvodnené výlučne len nesprávnym právnym názorom zaujatým v napadnutom rozhodnutí, a to práve v tej právnej otázke, ktorá viedla k prípustnosti dovolania. Dovolací súd sa potom obmedzuje len na dôvody dovolania, ktoré spadajú do rámca pripusteného dovolacieho dôvodu podľa § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p. (uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/8/2008 z 31. marca 2009).

24. Žaloba o určenie práva alebo právneho vzťahu mala svoj základ v predchádzajúcej právnej úprave, účinnejšej v čase rozhodovania súdu prvej inštancie, i odvolacieho súdu, ako aj v čase podania dovolania, a to v ustanovení § 80 písm. c/ O.s.p., podľa ktorého návrhom na začatie konania možno uplatniť, aby sa rozhodlo najmä o určení, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem. Základným procesným predpokladom úspešnosti takejto žaloby bola existencia naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení. Naliehavý právny záujem na určení, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, je daný najmä tam, kde by bez tohto určenia bolo ohrozené právo žalobcu, alebo kde by sa bez tohto určenia jeho právne postavenie stalo neistým.

25. Pri posudzovaní otázky existencie naliehavého právneho záujmu na určení vlastníckeho práva je treba vziať do úvahy, že žalobca vystupuje ako správca konkurznej podstaty, ktorej majetok sa týmto spôsobom snaží zabezpečiť. Samotné postavenie správcu konkurznej podstaty a jeho postup pri zaisťovaní majetku patriaceho do podstaty, ktoré je vymedzené zákonom o konkurze a reštrukturalizácii, je dané priamo zo zákona, pričom tento špecifický právny režim mu umožňuje realizovať ochranu a nakladanie s majetkom úpadcu na zabezpečenie cieľov konkurzného konania. Ako vyplýva z ustanovení § 73 ods. 1 a § 76 ZKR, správca konkurznej podstaty v konkurznom konaní zisťuje majetok úpadcu, a po zistení rozsahu majetku, tento zapíše do súpisu majetku patriaceho do konkurznej podstaty. Základným podkladom pre speňaženie podstaty je súpis podstaty, ktorý uskutočňuje správca podstaty (§ 76, 77 ZKR). Správca do súpisu v zásade zahrnie každú vec a právo, o ktorých je presvedčený, že do podstaty patria. Ak je sporné, či majetok patrí do podstaty, zapíše sa do súpisu podstaty s poznámkou o nárokoch uplatnených inými osobami alebo s poznámkou o iných dôvodoch, ktoré spochybňujú zaradenie majetku do súpisu. Pri spornom zápise správca v súpise poznamená dôvody sporného zápisu a uvedie osobu, v ktorej prospech pochybnosti sporného zápisu svedčia (§ 78 ods. 1 ZKR). Do súpisu sa zapisuje aj majetok tretích osôb nadobudnutý na základe neplatných právnych úkonov (§ 80 ods. 2 prvá veta ZKR). Pri systematickom výklade § 80 nie je správca obmedzený tým, že majetok nadobudnutý na

základe neplatného právneho úkonu môže do súpisu majetku podstát zapísať až potom, čo súd rozhodnutím vysloví neplatnosť právneho úkonu. Absolútna neplatnosť právnych úkonov nastáva ex lege a na základe takéhoto úkonu druhý účastník právneho vzťahu nenadobudne vlastnícke alebo iné právo k veci, k právu alebo inej majetkovej hodnote. Takýto majetok teda de facto stále patrí úpadcovi a správca ho môže a musí zapísať do súpisu majetku podstát. Pokiaľ je do podstaty zahrnutá vec, ku ktorej si uplatňuje právo tretia osoba, súd tejto tretej osobe uloží, aby v stanovenej lehote podala proti správcovi vylučovaciu (excindačnú) žalobu (v týchto súvislostiach podporne pozri napr. rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 1Obo/101/2010 zo 06. októbra 2010 a uznesenie ústavného súdu II. ÚS 202/2011 z 12. mája 2011). Na absolútnu neplatnosť musí následne súd prihliadnuť ex offio a vyriešiť otázku neplatnosti ako prejudiciálnu otázku. Ak nie je vylučovacia žaloba podaná včas, má sa za to, že vec patrí do konkurznej podstaty (§ 78 ods. 4 ZKR).

26. Samotný súpis majetku, o ktorom je správca presvedčený, že patrí do konkurznej podstaty, nie je obmedzený žiadnym ustanovením konkurzného zákona, pričom takémuto postupu nebráni ani tá skutočnosť, že v súčasnej dobe sú ako vlastníci žalovaných nehnuteľností zapísané tretie osoby (žalovaní). Na základe uvedeného žalobca nemôže pociťovať neistotu svojho postavenia alebo ohrozenia správcu pri zaistovaní a vykonaní súpisu majetku úpadcu (pozri napr. rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 2Obo/13/2012 z 30. apríla 2012). Z uvedených dôvodov, pokiaľ súd prvej inštancie, ako i odvolací súd dospeli k záveru, že správca konkurznej podstaty nemá naliehavý právny záujem na určení vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, nakoľko samotný konkurzný zákon umožňuje správcovi konkurznej podstaty a ukladá mu súčasne povinnosť majetok úpadcu zistiť a zapísať do súpisu konkurznej podstaty, je ich názor o nedostatku naliehavého právneho záujmu správny (pozri tiež napr. rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 3Obdo/13/2008 zo 07. mája 2009).

27. Zároveň je potrebné dodať, že ak správca oznámi príslušnému katastrálnemu úradu, že zapísal do konkurznej podstaty nehnuteľnosti vo vlastníctve osôb odlišných od úpadcu, nesmie katastrálny úrad povoliť zápis zmien vlastníckych práv k nehnuteľnostiam na základe právnych úkonov, ktoré urobila iná osoba ako správca. Súpis majetku podstaty predstavuje titul, ktorým správca podstaty do konkurznej podstaty dokladá, že je oprávnený so spísaným majetkom pri jeho speňažovaní nakladať. Po zaistení majetku úpadcu, za účelom jeho budúceho speňaženia nie je potrebné, aby u nehnuteľných vecí, o ktorých je správca presvedčený, že patria do podstaty, bol v katastri nehnuteľností zapísaný ako vlastník úpadca. Titulom pre nakladanie s majetkom úpadcu, vrátane nehnuteľností, je súpis majetku. Ak je určitá nehnuteľnosť spísaná v súpise majetku, tak pri speňažení majetku je dostatočným podkladom pre zápis vlastníckeho práva v katastri nehnuteľností na ďalší subjekt práve súpis majetku. Nie je preto nevyhnutné, aby bol úpadca ako vlastník nehnuteľností v katastri nehnuteľností zapísaný. Aj keď platí všeobecná zásada, podľa ktorej, ak je žalovaný zapísaný v katastri nehnuteľností ako vlastník sporných nehnuteľností a žalobca toto vlastníctvo spochybňuje, má žalobca naliehavý právny záujem na určení svojho vlastníckeho práva, v prípade správcu úpadcu túto všeobecnú zásadu použiť nemožno. Správca totiž vystupuje ako osoba, ktorej úlohou je speňaženie majetku patriaceho do podstaty. Z tohto hľadiska tiež správca nemá naliehavý právny záujem na určení existencie vlastníckeho práva, keďže k speňaženiu majetku úpadcu nemusí byť úpadca zapísaný ako vlastník nehnuteľností v katastri nehnuteľností. V tomto smere je možné podporne poukázať aj na rozhodovaciu prax súdov v Českej republike, vychádzajúcu z obdobnej právnej úpravy ako je úprava ZKR, ktorá dospela k obdobným záverom, a to napr. na rozsudok NS ČR sp. zn. 30Cdo/3655/2010 z 20. apríla 2011, rozsudok NS ČR sp. zn. 22Cdo/2141/2001 z 25. marca 2002, ako aj uznesenie Krajského súdu v Hradci Králové sp. zn. 20Co/334/2000 z 29. septembra 2000 (R 65/2001).

28. Z uvedeného vyplýva, že správca v konkurznom konaní nemá naliehavý právny záujem na žalobe o určenie vlastníctva úpadcu k nehnuteľnostiam, ak má za to, že k zápisu vlastníckych práv tretej osoby do katastra nehnuteľností došlo na základe absolútne neplatného právneho úkonu.

29. So zreteľom na tieto dôvody dovolací súd dovolanie žalobcu ako nedôvodné rozsudkom zamietol podľa § 448 C.s.p..

30. O trovách dovolacieho konania najvyšší súd rozhodol v súlade s ustanovením § 453 ods. 1 C.s.p. v

spojení s § 255 ods. 1 C.s.p. tak, že úspešným žalovaným 1/ a 2/ priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania. O výške náhrady trov dovolacieho konania žalovaných 1/ a 2/ rozhodne súd prvej inštancie (§ 262 ods. 2 C.s.p.).

31. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.